Eduskunnan työelämä- ja tasa-arvovaliokunta
TyV@eduskunta.fi

HE 39/2017 vp

Hallituksen esitys laiksi ammatillisesta koulutuksesta ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi

Johdanto

Suomen Yrittäjät pitää ammatillisen koulutuksen uudistamista välttämättömänä. Ammatillista koulutusta on kehitetty jatkuvasti viimeisen kahdenkymmenen vuoden aikana. Meille on mm. rakennettu lähes ainutlaatuinen ammatillisen aikuiskoulutuksen näyttötutkintojärjestelmä sekä yrittäjien oppisopimuskoulutus. Sektorikohtainen kehittäminen on kuitenkin tehnyt ammatillisesta koulutuksesta hajanaisen ja osittain huonosti eri osiinsa niveltyvän kokonaisuuden. Nyt tehtävässä uudistuksessa ammatillisesta koulutuksesta muodostetaan yhtenäinen kokonaisuus.

Suomen Yrittäjät pitää hallituksen esitystä kokonaisuutena hyvänä. Tärkeää on, että uudistus koskee koko ammatillisen koulutuksen kokonaisuutta: niin ammatillisen koulutuksen tavoitetta ja tehtävää, rahoitusta, oppimisympäristöjä, tutkintojen rakentumista kuin koulutuksen järjestämistäkin.

Ammatillinen koulutus tarvitsee strategian reformin toteuttamisen tueksi. Esimerkiksi ammatillinen aikuiskoulutus sekä lisäkoulutuksena että muuna täydennyskoulutuksena on keskeisessä roolissa, kun vastataan nopeasti muuttuvan työelämän osaamisvaatimuksiin. Mahdollisuus elinikäiseen oppimiseen on kilpailukykyisen yhteiskunnan kulmakivi. Nyt koulutuksen rahoituksen suuntaaminen eri kohderyhmille jää liiaksi koulutuksenjärjestäjän harkintaan. Tämä saattaa johtaa työntekijöiden ja yrittäjien koulutustarjonnan heikkenemiseen.

Opetusministeriön tulisi ottaa vastuu ammatillisen koulutuksen strategiasta ja määritellä yhteiskunnan tahtotila ammatilliselle koulutukselle, mutta jättää riittävästi sisällöllistä ja menetelmällistä joustavuutta koulutuksen toteuttajille.

Suomen Yrittäjillä on joitain huomioita ja täsmennysehdotuksia lainsäädäntöluonnoksen yksityiskohtiin.

Ammatillisten tutkintojen ja ammatillisen koulutuksen tarkoitus

Pidämme hyvänä, että ammatillisen koulutuksen yhtenä keskeisenä tarkoituksena on edistää valmiuksia yrittäjyyteen.

Ammatillisen koulutuksen tarkoitus on lisäksi mm. ”yhteistyö työ- ja elinkeinoelämän kanssa” (4 §). Tässä pykälässä jää huomiotta yritysten TKI-tarpeet, jotka ovat yhä tärkeämpi osa myös ammatillisen koulutuksen tehtävää. Tämä tulisi huomioida sekä ko. pykälässä että ammatillisen koulutuksen rahoituksessa, esim. osana strategiarahoitusta (rahoituslaki 32 h §).

Tutkintojen rakentuminen

Kannatamme kolmiportaisen (perustutkinto, ammattitutkinto, erikoisammattitutkinto) tutkintorakenteen säilyttämistä. Kannatamme myös esitettyä ammatti- ja erikoisammattitutkintojen osaamispisteyttämistä kolmeen niiden laajuutta kuvaavaan ryhmään. Hyväksymme myös kaikkien perustutkintojen mitoittamisen 180 osaamispisteen laajuisiksi. Tämä edellyttää kuitenkin erityisesti ammattitaitoa tukevien opintojen vahvempaa integroimista ammatillisiin opintoihin sekä erityisesti aikuisopiskelijoiden olemassa olevan osaamisen tunnustamista.

Tärkeää on, että kaikki tutkintotyypit antavat jatkossakin yleisen jatko-opintokelpoisuuden. Tutkintojärjestelmässä tulee olla tarjolla jatkotutkinnoissa selviytymistä tukevia tutkinnonosia. Näitä osia ei kuitenkaan saa asettaa pakollisiksi tutkinnonosiksi, ellei tämä osaaminen ole ko. tutkinnon työelämän tehtävissä oleellista.

Tutkintojen ja koulutuksen järjestäminen maksullisena palvelutoimintana

Ammatillinen koulutus tulisi avata nykyistä enemmän markkinoille siten, että koulutusta voi toteuttaa ja tutkintoja antaa liiketaloudellisin perustein silloin, kun koulutuksenjärjestäjä ei saa koulutuksen toteuttamiseen yhteiskunnan tukea.

Pidämme kuitenkin hyvänä, että lainsäädäntöehdotuksessa mahdollistetaan koulutuksenjärjestäjien toteuttama koulutuksen alihankinta myös koulutuspalveluita tuottavilta yrityksiltä (30 §).

Tärkeää on myös, että lainsäädännössä turvataan sellaisten yksityisten koulutusyritysten toiminta, jotka tarjoavat tutkintoon valmistavaa koulutusta,

mutta joilla ei ole tutkinnonjärjestämissopimusta. 51 § velvoittaa tutkinnon anto-oikeuden omaavia oppilaitoksia ottamaan vastaan em. yritysten valmistavassa koulutuksessa olleiden henkilöiden tutkintosuorituksia.

On hyvä, että esityksen 32 §:n perusteluissa todetaan, että koulutuksenjärjestäjän koulutustehtävään liittyvästä palvelu- ja tuotantotoiminnasta ei saa aiheutua markkinahäiriöitä.

Koulutuskorvaus

Lainsäädäntöluonnoksen 73 §:n kirjaus ”koulutussopimukseen perustuvasta koulutuksesta ei makseta korvausta” on liian ehdoton. Joillain aloilla ja joissain tilanteissa koulutussopimuksen toteuttamisesta voi aiheutua työnantajalle keskimääräistä huomattavasti suurempia kustannuksia. Työnantaja saattaa esimerkiksi ottaa vastuulleen merkittävän osan kouluttamisesta tai ohjaukseen käytetty aika selkeästi vähentää työpaikkaohjaajan mahdollisuutta varsinaisen työnsä tekemiseen. Näissä tapauksissa voi olla tarpeen ainakin osittain kompensoida työnantajalle aiheutuvia kustannuksia. Ehdotammekin lainsäädäntöön ko. lauseeseen lisättäväksi: ”Koulutussopimuspaikalle ei pääsääntöisesti makseta koulutuskorvausta”. Hallituksen esityksen perusteluissa voidaan tarkemmin kuvata poikkeuksia pääsäännöstä.

Ammatillisen koulutuksen rahoitus

Suomen Yrittäjät kannattaa perus-, suoritus- ja vaikuttavuusrahoitukseen (rahoituslaki 32 a §) esitettyjä prosenttiosuuksia. Näitä 50, 35 ja 15 prosentin osuuksia ei tulisi oleellisesti muuttaa, koska esimerkiksi työllistyminen ja yrittäjäksi ryhtyminen ammatillisen koulutuksen vaikuttavuutena on sen keskeisin tehtävä. Ehdotamme, että yrittäjyys nostetaan selkeämmin käsitteenä muun työllistymisen rinnalle – ”työllistyminen ja yrittäjyys”.

Ehdotamme strategiarahoitukseen (rahoituslaki 32 h §) sisällytettävän erityisesti pk-yritysten TKI -toiminnan kehittämiseen suunnattavan osuuden. Rahoitusosuus voisi olla kaksi prosenttia rahoituksesta.

Laki julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta

Merkittävä osa työvoimakoulutuksesta siirretään työ- ja elinkeinoministeriöstä opetus- ja kulttuuriministeriöön. Työvoimakoulutuspalvelut ovat olleet kilpailutettuja ja osan niistä ovat toteuttaneet sellaiset koulutuksenjärjestäjät, joilla ei ole ollut opetusministeriön myöntämää koulutuksenjärjestämislupaa. Uudistuksessa lupa työvoimakoulutuksen tehtävään tullaan myöntämään erikseen osana koulutuksenjärjestämislupamenettelyä.

Tämä työvoimakoulutuksen koulutustehtävä tulee uudistuksen jälkeen myöntää tasavertaisesti sellaisillekin tehtävää hakeneille tahoille, jotka eivät toteuta valtionosuusperusteista koulutusta (23 §).

Kunnioittavasti

Suomen Yrittäjät

Veli-Matti Lamppu
johtaja